

Škoda že po sametové revoluci byly jenom necitlivě obnoveny kraje

Jindřich Klapka

13. ledna 2012

Nedávno vyšly na této stránce dva články, které reagovaly na skutečnost, že se půl milionu našich občanů při posledním sčítání lidu přihlásilo k moravské národnosti, která je podle jednoho čtenáře pouze fiktivní. Zamysleme se nad tímto jevem a jeho příčinami hlouběji. Převážná většina Moravanů se považuje za svébytnou větev českého národa, která měla až do roku 1948 po tisíciletí svou samosprávu a která v rámci historických českých zemí posilovala jednotu naší společné státnosti.

Totalitní režim zrušil osvědčené zemské zřízení a nahradil je takzvanými gottwaldovskými kraji, které svou strukturou kopírovaly síť stranických organizací tehdejší Komunistické strany Československa.

Po listopadové revoluci nastala příležitost toto státotvorné zemské zřízení obnovit a obnovit i malé okresy takového typu, jaké byly za první republiky, z nichž se každá z našich historických zemí skládala a kde každý okres měl jedno centrum s přirozenou autoritou.

Byla příležitost restrukturalizovat parlament tak, aby v něm měl každý z těchto okresů svého zastupujícího poslance, aby tak byla nastolena relativně velká prostorová zastupitelská demokracie. A teprve takový parlament měl hlasovat o vyšších územně-správních celcích.

My jsme však prostorovou strukturu veřejné správy nechali v roce 1999 odhlasovat parlamentem, jehož prostorová zastupitelská struktura byla zděděna z doby totalitního režimu, dominovali v něm zástupci někdejších krajských měst gottwaldovských krajů a celá rozsáhlá území tam neměla vůbec svého přímého zástupce.

Proto to hlasování nemohlo dopadnout jinak než dopadlo, a byly obnoveny v podstatě opět ty Gottwaldovy kraje, a to s hranicemi ještě méně respektujícími hranice historických zemí. Přesto, že tentýž parlament rozhodl, že zrušení historických zemí komunistickým režimem bylo nesprávné a protiústavní.

Poněvadž okresní města jsou nyní nahrazena takzvanými pověřenými obcemi, z nichž každá je pověřena něčím jiným, vede to kromě mnoha zmatků a zvýhodnění čtrnácti někdejších gottwaldovských krajských měst na úkor více než sto čtyřiceti bývalých prvorepublikových okresních měst, a na úkor funkčnosti okresů, k mnohonásobně větším celkovým nákladům na veřejnou správu ve srovnání se zemským zřízením České republiky v členění na zemi Českou, zemi Moravskoslezskou a zemi Prahu, jak bylo řadou vědeckých studií dokázáno.

A poněvadž se ukázalo, že naše současné kraje gottwaldovského typu jsou příliš malé ve srovnání s evropskými zvyklostmi, byly pro účely čerpání evropských dotací uměle navíc zavedeny takzvané regiony soudržnosti, čímž se výdaje na přebujelou administrativu ještě dále zvětšily.

A toto vše stále trvá i přes to, že při dnešní potřebě krizových úspor současná vláda volá po podstatném snížení nákladů na veřejnou správu. Výhodou zemského zřízení členěného na okresy bylo též, že vybrané daně zůstávaly z dostatečné části v tom okrese, ve kterém byly vybrány, což podstatně přispívalo i k územnímu rozvoji každé z historických zemí.

Každý z dnešních našich krajů si byl nucen vzhledem k současné legislativě zavést relativně separátní dopravní systém, který zavádí umělou spádovost jako jeden z prvků tlačících jej do

lokálního provincialismu a izolacionismu z hlediska vztahů k okolním krajům, například ve věci využívání pracovních sil, a k jednostranné závislosti na centru.

Nevýhodnost dnešní asymetrické stále se prohlubující centralizace, i s přihlédnutím ke vzájemnému srovnání hustoty obyvatelstva ve venkovských oblastech v Čechách a na Moravě, vede i k nižší životní úrovni obyvatelstva na Moravě ve srovnání s životní úrovní v mimopražských oblastech Čech, jak bylo objektivně změřeno.

Při tom všem se v našem současném školství v rámci vlastenecké výchovy vůči České republice konají i přípravy na výchovu ke krajskému vlastenectví, tedy k lásce k oněm gottwaldovsky koncipovaným krajům, což by vlastně vedlo dokonce k oslavě těch, kteří je poprvé zavedli. Jednotě státnosti České republiky a vlasteneckým pocitům vůči ní by však naopak prospělo posilování vědomí identity, integrity, a vzájemné spolupráce jejích historických zemí, což bylo potvrzeno historickými zkušenostmi, které bychom měli obohatit o prvky moderní samosprávy a zkušenostmi ze zemí Evropské unie. To také odpovídá naší ústavě.

Toto si přejí všichni Moravané, a myslím, že to, k čemu se oněch půl milionu přihlásilo, je také i symbolická forma, pomocí níž to chtěli vyjádřit.